

Олександр ПОНОМАРЬОВ

Начальник факультету бойового застосування систем управління та зв'язку Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, Київ, Україна

<https://orcid.org/0009-0008-2320-1549>

Ігор КОЗУБЦОВ, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри військово-гуманітарних дисциплін Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-7309-4365>

ОСОБЛИВОСТІ ІГРОВОЇ ТРЕНАЖЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КОМАНДИРІВ ПІДРОЗДІЛУ ПОТОЧНИХ ОПЕРАЦІЙ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

***Анотація.** Повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України спонукала до відмови від застарілого формалізованого підходу в плануванні операцій та переходу до стандартів прийнятних у країнах членів НАТО. Актуалізація наукових досліджень обумовлена зміною підходу командиром підрозділу поточних операцій до планування та потребує удосконалення і система бойової підготовки, в першу чергу командирів зазначених структурних підрозділів. Зважаючи на зазначену потребу в роботі запропоновано впровадження кіберонтологічного підходу системи бойової підготовки командирів підрозділу поточних операцій (напрямків), що забезпечує підвищення мотивації, але під іншим кутом зору сприймати метод прийняття рішення.*

***Ключові слова:** тренажер, підготовка, командир, підрозділ, поточна операція.*

Вступ

***Постановка проблеми.** Ефективність проведення військових операцій залежить безумовно не лише від наявного озброєння та військової техніки (ОВТ), а в першу чергу від якості планування. Дата 24 лютого 2022 року стала не лише початком повномасштабної військової агресії Російської Федерації проти України, але в першу чергу відмовою від застарілого формалізованого підходу у плануванні на якісно новий, прийнятий у країнах НАТО. Виходячи з цього, об'єктом дослідження буде підрозділ поточних операцій (ПдПО), який є ключовим органом для здійснення планування та виконання операцій, а також моніторингу ситуації та вчасне реагування на зміни.*

Слід зазначити, що відновлення і актуалізація наукових досліджень обумовлена зміною підходу до системи бойової підготовки військових фахівців застосування підрозділів зв'язку в Збройних Силах за рахунок реформування бойової підготовки на основі комп'ютерних форм навчання та є сучасною

інновацією. Наразі в Україні відбувається реформування Збройних Сил, а разом із ними виникає потреба і в зміні військової освіти та науки. Суттєво в цьому допомагає закордонний досвід, який вивчають і впроваджують наші найкращі фахівці [1]. Все більше у навчальний процес наших ВВНЗ впроваджують широке використання інтерактивних і комп'ютерних технологій навчання, яких не було в традиційній системі підготовки офіцерів. В зв'язку з цим змінюються і професійні вимоги до офіцерського складу сил сектору безпеки та оборони змінюються [2].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. З погляду зазначеної проблеми застосування підрозділу поточних операцій (напрямок) на даний час у наукових публікаціях (В. Безбаха, В. Коваль, В. Ткач, О. Сирський, В. Телелим, І. Руснак та ін.) вивчено не достатньо, проте враховуючи отриманий досвід в ході відбиття зовнішньої агресії РФ проти України є в такому нагальна необхідність.

З точки зору нашого дослідження цікавим є узагальнений сучасний стан освіта України в умовах воєнного стану [1], особлива в період інтенсивного реформування Збройних Сил в напрямку застосування стандартів НАТО. Однак поза уваги авторів залишилось чимало актуальних проблем, які набувають особливого значення в умовах воєнного стану, а саме викладацька (науково-педагогічна) діяльність. Це свого часу потребує зміни у підходах до військової освіти [3], обґрунтування модернізації тренажерних комплексів військового призначення за рахунок застосування комп'ютерної техніки [4]. Подальшим трендом вбачається застосування гейміфікації, а саме ігрової механіки і методів ігрового дизайну для пробудження мотивації у людини [5; 6].

В зв'язку з цим не вирішеним питанням є проведення наукових розробок з обґрунтуванням методик викладання навчальних дисциплін здобувачам вищої освіти, як єдиного засобу на шляху забезпечення якісної освіти в умовах воєнного часу [2].

Мета доповіді. Метою доповіді є огляд та аналіз особливостей ігрових тренажерів у підготовці командирів підрозділу поточних операцій (напрямок) до роботи в умовах гібридної війни.

Основна частина

Місце ПдПО у базовій структурі штабу бригади подано в роботі [7]. Однією з основних особливостей роботи ПдПО є необхідність у підтримці безпеки та стабільності в міжнародному просторі. Це передбачає постійну готовність до дії в будь-який момент часу та забезпеченні координації з іншими військовими формуваннями. Це потребує високого рівня адаптивності та гнучкості, а також швидкого реагування на зміни ситуації та прийняття оперативних рішень.

Особливості роботи командира підрозділу поточних операцій включає наступні аспекти:

інтеграція: ПдПО забезпечує інтеграцію різних компонентів операції, таких як війська, цивільні фахівці та дипломатичні представники;

моніторинг: ПдПО постійно моніторить ситуацію в районі операції, аналізує інформацію з різних джерел та забезпечує зв'язок з іншими органами

НАТО та партнерами;

планування: ПдПО бере участь у розробці планів операції, включаючи плани евакуації, захисту, встановлення комунікацій тощо;

керування: ПдПО забезпечує керування операцією, включаючи розподіл завдань та виконання контролю над діяльністю різних підрозділів.

Детальний глибокий аналіз внутрішніх процесів, що протікають у роботі ПдПО у країнах НАТО дозволяє вибудувати структурну схему функціональних зв'язків. Для цього скористаємось «кіберонтологічним підходом», який привернув увагу зарубіжних вчених, при описі функціональної моделі залежності та протікання інформаційних процесів в діяльності людини [6]. Саме впровадження кіберонтологічного підходу в практику сприяло переосмисленню роботи командира ПдПО під кутом зору методу прийняття рішення (див. рис. 1).

Діяльність командира ПдПО при плануванні полягає у врахуванні всіх можливих варіантів до яких може прибігти супротивник («Агент загроз»), щоб заволодіти «Активами». Одним з важливих аспектів, які на даний час не освітлено, залишається практична складова підготовки офіцерів сектору безпеки та оборони, яких планують до призначення на посаду командира ПдПО. Ще однією важливою особливістю є високий рівень професійної підготовки та відповідальності.

Оскільки підрозділ поточних операцій НАТО має велику кількість електронних систем та технічних засобів, що дозволяють забезпечувати ефективну роботу та координацію з іншими формуваннями в режимі реального часу, то військовослужбовці окрім вміння їх експлуатувати, повинні мати глибокі знання з різних галузей, зокрема з політики, військової тактики та стратегії, розвідки та контррозвідки, комунікацій та інформаційної безпеки. Тож сформульовано практичну рекомендацію щодо перспективної можливої підготовки офіцерів сектору безпеки та оборони, яких планують до призначення на посади командирів ПдПО на засадах геймофікації та застосування випереджаючого навчання (технології перевернутого класу), як приклад поданий в роботі [8].

Рис. 1. Функціональна модель залежностей інформаційних процесів в діяльності командира ПдПО (розроблено автором)

Змішане навчання забезпечує вивільнення великого бюджету часу на самостійну роботу, якого буде достатньо курсантам для опрацювання навчального матеріалу. Успіхи курсантів у навчанні залежать від часу, витраченого на позааудиторні заходи [9] із застосуванням допоміжних, як зазначає автори роботи [10], технологій навчання, наприклад геймофкованих [11].

Зазначений комплекс заходів створюють такі сприятливі умови при яких курсант, у ході комп'ютерної гри навчається аналогічно тому, що апробовано в роботі [11]. Слід зазначити, що навчання через комп'ютерну гру, полегшує процес навчання і розвивається мовою дій в результаті активних контактів курсантів один з одним стає ненав'язливим.

Для закріплення набутих знань та отримання «досвіду» курсантам пропонується додаткові навчальні завданнями, а «бонусом» є кількахвилинна гра із застосуванням стрілецької зброї в електронному тирі (рис. 2).

Рис. 2. Віртуальний тир

Висновки

Підрозділ поточних операцій є ключовим органом для здійснення планування та виконання операцій. Його головною метою є забезпечення координації та керування операціями, а також моніторинг ситуації та вчасне реагування на зміни в ній. Основною метою роботи підрозділу поточних операцій є забезпечення ефективної координації дій усіх підрозділів оперативного командування та потреб військових в різних областях бойових дій.

Використання ігрових тренажерів позитивно впливає на засвоєння навчального матеріалу тактико-спеціальних дисциплін. Вводячи такий тип навчання в освітній процес, можна активізувати пізнавальний процес, спростити саму програму навчання, направивши виграний час на ті теми чи дисципліни, які також вимагають від того, хто навчається, достатнього розуміння. Таким чином, можна прогнозувати, що застосування ігрових тренажерів у підготовці командирів підрозділу поточних операцій (напрямків) на початковому рівні, допоможе розвинути інтерес до військової професії, удосконалювати комунікативні навички, які можна буде перенести на симулятори реальних дій.